

Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej
w Bydgoszczy
Nr 18, z. 1, (2023)
ISSN 1896-5903
e-ISSN 2450-3274

TRANSDYSCYPLINARNE STUDIA O KULTURZE (i) EDUKACJI

Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy

Transdyscyplinarne Studia o Kulturze (i) Edukacji

Redaktor naczelny: ks. dr hab. Mariusz Kuciński, prof. AKP

Sekretarz redakcji: ks. dr Mirosław Wierzbicki, SDB

Redaktor statystyczny: dr Beata Bazeli

Redaktorzy językowi: Agnieszka Florczak, Oleksandra Jankowych

Międzynarodowa Rada Naukowa (International Scientific Board):

(a) z zagranicy:

Jean-Marie BARBIER (France) – teoria pracy socjalnej

Oldrich CHYTIL (Ostrava, Czechy) – nauki społeczne

Sergio CICALTELLI (Pontificia Università Lateranense, Roma, Italia) – nauki kulturze i religii, dydaktyka

Lorraine FILION (Montreal, Canada) – praca socjalna

Zbigniew FORMELLA (Università Pontificia Salesiana a Roma, Italy) – psychologia, nauki o wychowanie

Henry A. GIROUX (McMasters University, Hamilton, Canada) – pedagogika krytyczna

Jan JAGODZIŃSKI (University of Edmonton, Canada) – psychoanaliza

Miloš JLIŽL (Univerzita Jana Amose Komenského Praha, Czechy) – kultura, edukacja

Grzegorz KACZYŃSKI (Università di Catania, Italia) – socjologia edukacji

ks Dariusz KOWALCZYK SJ (Pontificia Università Gregoriana Roma, Italia) – nauki teologiczne

Mariusz KOZAK (Columbia University, USA) – kognitywistyka, muzykologia

Piotr KUBIAK (Kirchliche Paedagogische Hochschule Wien/Krems, Austria) – pedagogika zrównoważona, pedagogika duchowości

Tadeusz LEWICKI (Università Pontificia Salesiana a Roma, Italy) – komunikacja społeczna, historia, filozofia

Sławomir MAGALA (Erasmus University, Rotterdam, Holland) – zarządzanie międzykulturowe

Jonas RUSKUS (Kowno) – pedagogika społeczna i praca socjalna

Alina SBRUIEVA (Sumy Makarenko State Pedagogical University, Ukraina) – pedagogika porównawcza

Galina TARASENKO (Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny, Winnica, Ukraina) – pedagogika wczesnoszkolna, przedszkolna

Antonin WAGNER (Szwajcaria) – teoria pedagogiki społecznej

Rong ZHANG (NanKai University, Tinjan, (Chiny) – komunikacja międzykulturowa

(b) z kraju:

Roman BUCHTA (Uniwersytet Śląski, Katowice) – nauki teologiczne, katechetyka

Krzysztof JAKUBIAK (Uniwersytet Gdański) – historia myśli pedagogicznej

Paweł JĘDRZEJKO (Uniwersytet Śląski) – filologia, amerykanistyka

Wojciech KOJS (Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza) – pedagogika ogólna, dydaktyka ogólna

Stanisław KOWALIK (AWF, Poznań) psychologia społeczna i rehabilitacyjna

Zbigniew KWIECIŃSKI (UMK Toruń) – socjologia edukacji

Krzysztof MALISZEWSKI (Uniwersytet Śląski) – pedagogika kultury

Zbigniew MAREK (Akademia Ignatianum, Kraków) – aksjologia pedagogiczna, andragogika

Ewa MARYNOWICZ-HETKA (Uniwersytet Łódzki) – pedagogika społeczna i praca socjalna

Łukasz MICHAŁSKI (Uniwersytet Śląski, Katowice) – historia myśli pedagogicznej, filozofia edukacji, pedagogika ogólna

Julita ORZELSKA (Uniwersytet Szczeciński) – pedagogika wczesnoszkolna, pedagogika ogólna

Elżbieta OSEWSKA (Akademia Nauk Stosowanych, Tarnów) – pedagogika, nauki teologiczne

Ryszard SADOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa) – filozofia środowiskowa

Tomasz SZKUDLAREK (Uniwersytet Gdański) – pedagogika ekonomiczna

Marek SZULAKIEWICZ (UMK Toruń) – kultura, religia

Władysława SZULAKIEWICZ (Akademia Ignatianum, Kraków) – historia wychowania

Anna WALULIK (Akademia Ignatianum, Kraków) – aksjologia pedagogiczna, andragogika

Elżbieta WĄSIK (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań) – językoznawstwo ogólne, ekologia mniejszości językowych

Lista recenzentów:

Prof. dr hab. Wiesław Andrukowicz

Prof. dr Arunas Augustinatis

dr hab. Radosław Błaszczak

Ks. prof. dr hab. Andrzej Bohdanowicz

Prof. UMK dr hab. Joanna Falkowska

Prof. dr Ekarat Hompratum

Prof. dr hab. Oleksandra Jankowych

Prof. dr hab. Juliusz Jundził

Dr Arleta Hrehorowicz

Prof. dr hab. Barbara Kaja

Prof. dr Piotr Kubiak

Prof. dr Celestine Arinze Okafor

Ks. prof. dr hab. Maciej Olczyk

Prof. US, dr hab. Julita Orzelska

Prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz

Prof. dr hab. Maria Urlińska

Prof. UPS dr Giampaolo Usai

Prof. AI, dr hab. Klaudia Węc

Prof. dr hab. Andrzej Wojciechowski

dr Marta Wołoszynowska-Fraser

Prof. dr Elena Jolanta Zabarskaite

Projekt okładki: Małgorzata Truskawa

© Copyright by Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy

Adres redakcji:

Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy,

ul. Toruńska 55-57, 85-023 Bydgoszcz, tel. 52-339-30-26,

e-mail: transdyscyplinarne@kpsw.edu.pl e-mail: wydawnictwo@kpsw.edu.pl

PL ISSN 1896-5903

Redakcja nie wypłaca honorariów autorskich

SPIS TREŚCI

<i>Wstęp</i>	5
<i>Papa emeritus Benedykt XVI</i> List gratulacyjny – język niemiecki	9
<i>Papież emerytowany Benedykt XVI</i> List gratulacyjny – język polskich	11
<i>Marszałek Sejmu Elżbieta Witek</i> List gratulacyjny	13
<i>Minister Edukacji i Nauki Przemysław Czarnek</i> List gratulacyjny	15
<i>Sekretarz Stanu Wojciech Kolarski – Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej</i> List gratulacyjny	17
<i>Kardynał Tarcisio Bertone</i> <i>Emerytowany Sekretarz Stanu Stolicy Apostolskiej</i> List gratulacyjny	19
<i>Arcybiskup Gnieźnieński Senior Henryk Józef Muszyński</i> List gratulacyjny	21
<i>Federico Lombardi</i> <i>Presidente della Fondazione Vaticana J. Ratzinger - Benedetto XVI</i> Słowo wstępne – język włoski	23
<i>Federico Lombardi</i> <i>Przewodniczący Fundacji Watykańskiej J. Ratzinger/Benedykt XVI</i> Słowo wstępne – język polski	27
<i>Bogdan Ferdek</i> Papieski Wydział Teologiczny, Wrocław Znaczenie „eksperymentu z Bogiem” dla współczesnej kwestii antropologicznej według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI	31
<i>Dariusz Kowalczyk</i> Papieski Uniwersytet Gregoriański Wadzenie się Josepha Ratzingera / Benedykta XVI ze współczesnym światem	44

Grzegorz Kucharczyk

Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie

Europa “szczęśliwych syntez” czy “falszywych dychotomii”? Czego możemy nauczyć się od Benedykta XVI w czasach kryzysu cywilizacyjnego..... .61

Mariusz Kuciński

Akademia Kujawsko-Pomorska / Centrum Studiów Ratzingera

Wierność prawdzie jako fundament przekazu medialnego w perspektywie nauczania Papieża Benedykta XVI.....69

Danuta Künstler-Langner

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Chrześcijańskie wartości poezji polskiego baroku.....80

Grzegorz Nowak

Szkoła Językowa Uniwersytet Adama Mickiewicza

Rola kultury greckiej i łacińskiej w kształtowaniu kultury europejskiej.....93

WSTĘP

Fundacja Watykańska J. Ratzinger – Benedykt XVI została powołana w dniu 1 kwietnia 2010 r. z woli Ojca Świętego Benedykta XVI. Jej celem jest publikowanie, rozpowszechnianie oraz studium dzieł Księdza Profesora Josepha Ratzingera/Benedykta XVI. Fundacja realizuje swoje zadania głównie poprzez: promowanie wiedzy i studiów z zakresu teologii, organizowanie i wspieranie konferencji o wysokiej randze naukowej i kulturowej oraz nagradzanie naukowców wyróżniających się w dziedzinie publikacji i badań naukowych

Pierwsza konferencja naukowa Fundacji została zorganizowana w Bydgoszczy w dniach 27-28.10.2011 r. podejmując temat *Pielgrzymi prawdy, pielgrzymi pokoju. Dialog kultur, cywilizacji, religii w dobie globalizacji*. Konferencja ta wpisала się w problematykę dialogu międzyreligijnego w kontekście 25. rocznicy spotkania Jana Pawła II z przedstawicielami religii świata w Asyżu.

Jednym z doniosłych owoców tej konferencji była decyzja Ojca Świętego Benedykta XVI o utworzeniu w Polsce Centrum Studiów Ratzingera. Jego uroczystego otwarcia dokonał J. Em. Ks. Kard. Tarcisio Bertone, Sekretarz Stanu Stolicy Apostolskiej dnia 11 czerwca 2012 r., poświęcając siedzibę Centrum i wygłaszając wykład pt. *Wkład Józefa Ratzingera/Benedykta XVI w refleksję etyczną nad współczesną ekonomią*. Pierwszym dyrektorem Centrum Studiów Ratzingera został kapłan Diecezji Bydgoskiej Ks. Mariusz Kuciński.

Wydarzenia te stanowiły kontekst dla 2-dniowej Międzynarodowej Konferencji na temat: *Etyka i ekonomia w świetle nauczania Benedykta XVI*. Odbyla się ona w dniach 11-12 czerwca 2012 r. w Bydgoszczy.

CELE CENTRUM STUDIÓW RATZINGERA

Celem Centrum Studiów Ratzingera jest promowanie wiedzy i studiów z zakresu teologii i nauczania kard. Józefa Ratzingera, organizowanie i wspieranie konferencji naukowych, wyróżnianie naukowców, koordynowanie współpracy uczelni - Akademii Kujawsko-Pomorskiej w Bydgoszczy, w Polsce i zagranicą. Centrum nie jest kolejną uczelnią wyższą, lecz ośrodkiem koordynującym współpracę i dialog między uczelniami i ośrodkami naukowymi i kulturowymi.

Centrum Studiów Ratzingera prowadzi badania naukowe i kulturowe zachęcając do studiowania teologii ze szczególnym uwzględnieniem Pisma Świętego, patrystyki, teologii, nauk społecznych, prawnych i ekonomicznych

Centrum mieści się w Akademii Kujawsko-Pomorskiej (wcześniej Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy), z którą Fundacja Watykańska Józefa Ratzingera – Benedykta XVI podpisała umowę o współpracy w kwietniu 2012 r. Podobna umowa została zawarta również w 2012 r. między Diecezją Bydgoską reprezentowaną przez J. E. Ks. Biskupa Jana Tyrawę Ordynariusz Diecezji a Fundacją Watykańską reprezentowaną przez Ks. Prał. Giuseppe Scottiego Przewodniczącego

Fundacji Watykańskiej. Ks. Biskup Jan Tyrawa dekretem z 14 maja 2012 roku oddał do dyspozycji Fundacji Ks. Mariusza Kucińskiego, kapłana Diecezji Bydgoskiej.

Fundacja Watykańska poprzez Centrum Studiów Ratzingera w roku 2016 zorganizowała Międzynarodową Konferencję Naukową inicjującą cykl Interdyscyplinarnych Seminariów dedykowanych działalności naukowo-badawczej Josepha Ratzingera/Benedykta XVI. Tematem konferencji była: *Chrześcijańska koncepcja Polski i Europy w perspektywie nauczania Kard. J. Ratzingera/Benedykta XVI*. Odbyła się ona w dniu 6 kwietnia 2016 roku w Bydgoszczy. Konferencja została objęta Honorowym Patronatem przez Panią Premier Beatę Szydło, Księdza Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski oraz Księdza Arcybiskupa Wojciecha Polaka, Prymasa Polski.

W kwietniu 2017 roku z okazji 90. urodzin Papieża emerytowanego Benedykta XVI została zorganizowana wraz z Przewodniczącym Konferencji Episkopatu Polski J. E. Księdzem Arcybiskupem Stanisławem Gądeckim i Marszałkiem Sejmu RP Markiem Kuchcińskim, Konferencja naukowa *Koncepcja państwa w perspektywie nauczania J. Ratzingera/Benedykta XVI*. Odbyła się ona w siedzibie Konferencji Episkopatu Polski w dniu 19 kwietnia 2017 roku. Fundację Watykańską J. Ratzinger – Benedykt XVI reprezentował jej Przewodniczący O. Federico Lombardi S.I. W Konferencji wziął udział Przewodniczący Zgromadzenia Narodowego Węgier László Kövér, który wygłosił przemówienie na temat jaką rolę spełnia państwo w dzisiejszym społeczeństwie. W czasie Konferencji odczytano list od Przewodniczącego Bundestagu Prof. Norberta Lammerta.

W czerwcu 2017 roku zakończył się pierwszy okres pięcioletniej pracy Ks. Mariusza Kucińskiego jako Dyrektora Centrum Studiów Ratzingera. Decyzją Rady Fundacji nominacja została przedłużona na kolejne pięć. Rozszerza ona kompetencje Dyrektora zlecając mu koordynację i rozwój współpracy między uniwersytetami i centrami akademickimi w Europie środkowej i środkowo-wschodniej dla pogłębienia znajomości myśli Józefa Ratzingera – Benedykta XVI i aplikacji Jego nauczania do zagadnień teologicznych, kulturowych, kościelnych i społecznych.

Centrum realizuje swoje cele poprzez następujące działania:

- a. promowanie nauczania kard. J. Ratzingera/Benedykta XVI,
- b. realizowanie i wspieranie działań edukacyjnych,
- c. rozwijanie międzynarodowej współpracy badawczej i edukacyjnej,
- d. realizowanie i wspieranie działań w zakresie rozwoju społecznego,
- e. realizowanie i wspierania międzynarodowej kooperacji w dziedzinie rozwoju społeczeństw,
- f. dbanie o tradycje narodowe.

Dzięki współpracy z wieloma uczelniami wyższymi w Polsce i zagranicą udało się nam w tym dziesięcioleciu zorganizować lub współorganizować przeszło 40 konferencji naukowych w Polsce, 5 konferencji w krajach europejskich (m. in. Madryt, Rzym, Budapeszt) i 2. w Ameryce Łacińskiej (Medelin i Rio de Janeiro). Czas współpracy naukowej, pozwolił nam również na wydanie około 20 recenzowanych publikacji naukowych.

Współpraca z instytucjami samorządowymi różnych stopni, pozwoliła organizować działalność kulturową i popularno-naukową (m.in. wystawy, konkursy, promocja współpracy międzynarodowej).

Jednym z ostatnich owoców naszej działalności jest podpisanie współpracy z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu. Owocem tej kooperacji jest ustanowienie Nagrody „Ratio et Spes”, która jest corocznie przyznawana 19 lutego, w dniu urodzin M. Kopernika i w dniu święta Uczelni – UMK w Toruniu. Ideą tej nagrody jest promocja dialogu między nauką, filozofią i teologią, szczególnie w środowisku kulturowym Europy. W tym roku już po raz trzeci została ona wręczona w Dniu Nauki Polskiej.

Okazją do głębszej refleksji nad 10-leciem działalności CSR była konferencja naukowa, która odbyła się 10 czerwca w Bydgoszczy, która podjęła próbę odpowiedzi na pytania o współczesne wyzwania dla społeczeństwa i Kościoła w świetle nauczania kard. Ratzingera-Benedykta XVI.

Numer specjalny periodyku „Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy. Transdyscyplinarne Studia o Kulturze i Edukacji” poświęcony jest Międzynarodowemu Sympozjum, którego tematem były *Współczesne wyzwania dla społeczeństwa i dla Kościoła w Polsce i w Europie środkowej w perspektywie nauczania Kard. J. Ratzingera/ Benedykta XVI*. Seminarium to odbyło się w ramach obchodów 10. rocznicy powstania Centrum Studiów Ratzingera w Bydgoszczy i współpracy ówczesnej Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy – obecnie Akademii Kujawsko-Pomorskiej z Fundacją Watykańską J. Ratzinger – Benedykt XV.

Numer otwiera szereg listów gratulacyjnych od Papieża emerytowanego Benedykta XVI, Marszałka Sejmu Elżbiety Witek, Ministra Edukacji i Nauki Przemysław Czarnka, Sekretarza Stanu Wojciecha Kolarskiego z Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kardynała Tarcisio Bertone, emerytowanego Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej oraz od Arcybiskupa Gnieźnieńskiego Seniora Henryka Józefa Muszyńskiego.

Ks. Federico Lombardii, Przewodniczący Fundacji Watykańskiej J. Ratzinger/Benedykt XVI, swym słowem wstępnym otwiera część naukową niniejszego numeru specjalnego. „Przede wszystkim mam zaszczyt przekazać wam pozdrowienie i życzenia Papieża emeryta Benedykta XVI, który duchowo uczestniczy w tej celebracji. (...) Z wielkim wzruszeniem przemawiam dziś przed Państwem w tę rocznicę 10-lecia działalności Centrum Studiów Ratzingera w Bydgoszczy. Chcę przypomnieć przekonanie, z jakim mój poprzednik, Mons. Giuseppe Scotti poparł uruchomienie tej inicjatywy. Jeśli kiedykolwiek mieliśmy wątpliwości co do dalekowzroczności powołania w Polsce Centrum poszerzającego inicjatywy naszej Fundacji, to wydarzenia, których doświadczamy, usuwają wszelką niepewność” – zainicjował Ks. Federico Lombardii.

Znaczenie „eksperymentu z Bogiem” dla współczesnej kwestii antropologicznej według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI przedstawił ks. Prof. Bogdan Ferdek.

“Warunkiem pomyślnego rozwiązania współczesnej *kwestii antropologicznej* jest podjęcie *eksperymentu z Bogiem* w życiu społecznym. Relacyjność jednego Boga w trzech Osobach stanowi *boski wzorzec* dla życia społecznego” – podkreślił autor.

Problem, tego iż Joseph Ratzinger nie miał charakteru polemicznego, a jednak jego nauczanie jest swego rodzaju wadzeniem się ze światem, z czego owo wadzenie się wypływało z troski o prawdę o Bogu, świecie i człowieku, podjął kolejny autor prof. Dariusz Kowalczyk.

Prof. Grzegorz Kucharczyk w swym artykule starał się odpowiedzieć na pytania: Europa “szczęśliwych syntez” czy “fałszywych dychotomii”? oraz Czego możemy nauczyć się od Benedykta XVI w czasach kryzysu cywilizacyjnego?

Wierność prawdzie jako fundament przekazu medialnego w perspektywie nauczania Papież Benedykta XVI to myśl przewodnia kolejnego tekstu autorstwa ks. Prof. Mariusza Kucińskiego.

Artykuł prof. Danuty Künstler-Langner traktuje o chrześcijańskich wzorcach zawartych w poezji polskiego baroku. “Autorzy wierszy, epigramatów, poezji emblematycznej i parafraz Biblii koncentrowali się na idei *dignitas humana* i *humanitas Christiana*. Nawiązywali do tradycji renesansowej i katolickich dzieł medytacyjnych” – wskazuje autorka.

Numer zamyka tekst kanclerza Diecezji Bydgoskiej ks. Grzegorza Nowaka. Celem jego artykułu jest przypomnienie, jakie są źródła kultury europejskiej w sytuacji, gdy pomija się w dyskursie naukowym, jakie są prawdziwe korzenie cywilizacji europejskiej.